

UCHWAŁA NR / /25
RADY POWIATU ŻYRARDOWSKIEGO
z dnia 2025 r.

w sprawie przyjęcia Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Żyrardowskim na lata 2025-2027.

Na podstawie art. 4 ust 1 pkt 3a, art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz.U. z 2024 r. poz. 107 z późn. zm.) oraz art. 180 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2025r. poz. 49) uchwala się, co następuje:

§ 1. Wprowadza się Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Żyrardowskim na lata 2025-2027, który stanowi załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu Żyrardowskiego.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

**Przewodnicząca Rady
Powiatu Żyrardowskiego**

Beata Rusinowska

KIEROWNIK DZIAŁU
ds. pieczy zastępczej
Kardolina Dymek

Radca prawny
Bartosz Małec

DYREKTOR
Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie
w Żyrardowie
Agnieszka Karwat

UZASADNIENIE
do Uchwały Nr / /25
Rady Powiatu Żyrardowskiego
z dnia 2025 r.

w sprawie przyjęcia Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Żyrardowskim na lata 2025-2027.

Zgodnie z art. 180 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2025 r. poz. 49) do zadań własnych powiatu należy opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych.

Program zawiera zadania powiatu nałożone cytowaną ustawą, w tym określenie corocznego limitu zawodowych rodzin zastępczych. Trzyletni program na lata 2025 – 2027 stanowi podstawę budowania efektywnego systemu rozwoju pieczy zastępczej w powiecie.

Ponadto upłynął okres obowiązywania dotychczasowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Żyrardowskim.

Powyższe uzasadnia podjęcie uchwały w tym przedmiocie.

KIEROWNIK DZIAŁU
ds. pieczy zastępczej

Karolina Dymek
Karolina Dymek

DYREKTOR
Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie
w Żyrardowie

Agnieszka Karwat
Agnieszka Karwat

**Powiatowy Program
Rozwoju Pieczy Zastępczej
w Powiecie Żyrardowskim
na lata 2025-2027**

Spis treści

I WSTĘP	3
II ASPEKTY PRAWNE	5
II 1. PODSTAWA PRAWNA	5
II 2. WŁAŚCIWE AKTY PRAWNE	5
II 3. ZAKRES ZADAŃ POWIATU W OBSZARZE PIECZY ZASTĘPCZEJ	6
II 4. NAJNOWSZE ZMIANY PRAWNE W SYSTEMIE PIECZY ZASTĘPCZEJ	8
III DIAGNOZA PIECZY ZASTĘPCZEJ NA TERENIE POWIATU ŻYRARDOWSKIEGO – BADANIE DANYCH ZASTANYCH	10
III 1. RODZINNA PIECZA ZASTĘPCZA	10
III 2. INSTYTUCJONALNA PIECZA ZASTĘPCZA	14
III 3. WYCHOWANKOWIE USAMODZIELNIAJĄCY SIĘ	15
III 4. ASYSTENT RODZINY	17
III 5. LIMIT ZAWODOWYCH RODZIN ZASTĘPCZYCH I RODZINNYCH DOMÓW DZIECKA W LATACH 2022-2024	18
III 6. ŚRODOWISKA ZAGROŻONE UMIESZCZENIEM W PIECZY ZASTĘPCZEJ	19
III 7. PROBLEMY SPOŁECZNE POWIATU ŻYRARDOWSKIEGO	19
IV DIAGNOZA POTRZEB RODZICÓW ZASTĘPCZYCH – BADANIA ANKIETOWE NA TERENIE POWIATU ŻYRARDOWSKIEGO	22
IV 1. PRACOWNICY POWIATOWEGO CENTRUM POMOCY RODZINIE	22
IV 2. RODZINY ZASTĘPCZE	23
IV 3. PODSUMOWANIE I WNIOSKI	26
V ANALIZA SWOT	28
V 1. METODA SWOT	28
V 2. ANALIZA SWOT W ZAKRESIE STANU I ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ NA TERENIE POWIATU ŻYRARDOWSKIEGO	29
VI PLAN ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ W POWIECIE ŻYRARDOWSKIM NA LATA 2025-2027	34
VII PLAN OGRANICZANIA LICZBY DZIECI W INSTYTUCJONALNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ NA LATA 2025-2027	47
VIII ADRESACI, REALIZATORZY I PARTNERZY PROGRAMU	48
IX MONITOROWANIE I EWALUACJA REALIZACJI PROGRAMU	49
X LIMIT RODZIN ZASTĘPCZYCH ZAWODOWYCH	49
XI ZAKŁADANE EFEKTY REALIZACJI PROGRAMU	50
XII ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU	52
SPIS TABEL	53

I WSTĘP

Niniejszy Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej dla Powiatu Żyrardowskiego na lata 2025-2027 przygotowano na podstawie diagnozy sytuacji pieczy zastępczej funkcjonującej na terenie powiatu, a także wniosków z badania ankietowego aktualnych potrzeb rodzin zastępczych i rodzinnego domu dziecka, zwanych dalej „rodzinną pieczą zastępczą”.

Sprawny lokalny system polityki prorodzinnej powinien zapewniać wszystkim rodzinom naturalnym odpowiednie warunki do wychowywania dzieci. Na życie współczesnej rodziny składają się jednak rozliczne zagrożenia natury psychospołecznej czy gospodarczej. Wystarczy przypomnieć chociażby, że codzienne życie przez ponad trzy lata w atmosferze stresu oraz niepewności potęgowanej przez zagrożenie epidemią Covid-19 oraz wojną rosyjsko-ukraińską z pewnością nie pozostało bez wpływu na funkcjonowanie rodzin.

Rodzina to nie tylko podstawowa jednostka społeczna, ale przede wszystkim przestrzeń, w której kształtują się fundamenty człowieczeństwa. To miejsce, gdzie zaczyna się historia każdego człowieka i gdzie człowiek uczy się pierwszych lekcji miłości, zaufania oraz współpracy. Opierając się na więzach biologicznych, prawnych czy emocjonalnych, rodzina tworzy środowisko, które daje poczucie przynależności i akceptacji. Pełni funkcję biologiczną, zapewniając ciągłość pokoleń, a także funkcję wychowawczą, pomagając w budowaniu moralności, empatii oraz odpowiedzialności za innych. Ekonomiczne wsparcie rodziny pozwala jej członkom na realizację celów i zabezpieczenie podstawowych potrzeb. Jednak to funkcja emocjonalna nadaje rodzinie wyjątkowego znaczenia – to w niej człowiek odnajduje schronienie przed trudnościami, miejsce, gdzie człowiek jest rozumiany i kochany bezwarunkowo.

Rodzinie, która wykazuje trudności w wypełnianiu swoich funkcji opiekuńczo - wychowawczych należy udzielić pomocy w formie: poradnictwa rodzinnego, terapii rodzinnej, pracy socjalnej. Zdarzają się jednak sytuacje, w których należy podjąć radykalne kroki i oddzielić dzieci od rodziców ze względu na ich dobro, a często i bezpieczeństwo. Dlatego też konieczne jest rozwijanie systemu pieczy zastępczej, aby móc zapewnić czasową opiekę i wychowanie dzieciom w przypadku niemożności sprawowania opieki na nimi przez ich rodziców.

Opracowanie i realizacja Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej ma na celu kontynuację i rozwój realizacji założeń przyjętych w dotąd obowiązującym dokumencie, nałożonym przez ustawodawcę. Za główny kierunek przyjmuje się promowanie i rozwój

rodzinnych form pieczy zastępczej, utrzymanie istniejących form wsparcia dla pieczy zastępczej oraz dostosowanie usług świadczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych do faktycznych potrzeb dzieci. Niniejszy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Żyrardowskim na lata 2025-2027 zawiera cele i kierunki działań w perspektywie trzyletniej, które będą podejmowane głównie przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie jako Organizatora Rodzinnej Pieczy Zastępczej w Powiecie Żyrardowskim.

II ASPEKTY PRAWNE

II 1. Podstawa prawna

Przygotowując niniejszy Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Żyrardowskim na lata 2025-2027 – zwany dalej „Programem” – zrealizowano obowiązek wynikający z art. 180 pkt 1. ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 49), który stanowi, że do zadań własnych powiatu należy: *„opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi plan rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej, plan ograniczania liczby dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej oraz limit rodzin zastępczych zawodowych na dany rok kalendarzowy, uwzględniający założenia wynikające z planu rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej, konieczność zapewnienia dzieciom z terenu powiatu rodzinnej pieczy zastępczej oraz ograniczanie liczby dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej”*.

Za każdym razem, gdy w Programie jest mowa o „Ustawie” bez dookreślenia oznacza to ww. Ustawę z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

II 2. Właściwe akty prawne

Niniejszy Program będzie realizowany w oparciu o następujące akty prawne:

- Konstytucję Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.,
- Konwencję o Prawach Dziecka z dnia 20 listopada 1989 r.,
- Ustawę z dnia 9 czerwca 2022 r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich,
- Ustawę z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy,
- Ustawę z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej,
- Ustawę z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- Ustawę z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii,
- Ustawę z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym,
- Ustawę z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowaniu dzieci,
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 grudnia 2011 r. w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej,
- Rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 6 listopada 2023 r. w sprawie szkoleń dla kandydatów do sprawowania pieczy zastępczej.

11.3. Zakres zadań Powiatu w obszarze pieczy zastępczej

1 stycznia 2012 r. weszła w życie ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny zastępczej i systemie pieczy zastępczej. Ustawa zawiera nowe regulacje w kwestiach dotyczących wspierania rodziny oraz organizacji systemu pieczy zastępczej. Nałożone zostały obowiązki na jednostki samorządu terytorialnego i organy administracji rządowej oraz podział kompetencji. Do kompetencji samorządu województwa należy organizowanie i prowadzenie ośrodków adopcyjnych oraz prowadzenie ośrodka preadopcyjnego i regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej. Gmina odpowiedzialna jest w szczególności za pracę z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, zapewnienie usług asystenta rodziny, współfinansowanie pobytu dzieci w pieczy zastępczej.

Zgodnie z art. 180 Ustawy do zadań własnych powiatu w zakresie wspierania rodziny i systemie pieczy zastępczej należy:

- 1) opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi plan rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej, plan ograniczania liczby dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej oraz limit rodzin zastępczych zawodowych na dany rok kalendarzowy, uwzględniający założenia wynikające z planu rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej, konieczność zapewnienia dzieciom z terenu powiatu rodzinnej pieczy zastępczej oraz ograniczanie liczby dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej;
- 2) zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz w placówkach opiekuńczo-wychowawczych;
- 3) organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka oraz placówki opiekuńczo-wychowawcze i regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne, przez wspieranie procesu usamodzielnienia;
- 4) tworzenie warunków do powstawania i działania rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka i rodzin pomocowych;
- 5) prowadzenie placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz placówek wsparcia dziennego o zasięgu ponadgminnym;
- 6) organizowanie szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka i dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego oraz kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo- -wychowawczej typu rodzinnego;
- 7) organizowanie wsparcia dla rodzinnej pieczy zastępczej, w szczególności przez tworzenie warunków do powstawania:
 - a) grup wsparcia,

- b) specjalistycznego poradnictwa;
- 8) (uchylony);
- 9) wyznaczanie organizatora rodzinnej pieczy zastępczej;
- 10) zapewnienie przeprowadzenia przyjętemu do pieczy zastępczej dziecku niezbędnych badań lekarskich;
- 11) (uchylony);
- 11a) wprowadzanie danych do rejestru, o którym mowa w art. 38d ust. 1, ich aktualizacja i usuwanie;
- 12) kompletowanie we współpracy z właściwym ośrodkiem pomocy społecznej albo centrum usług społecznych dokumentacji związanej z przygotowaniem dziecka do umieszczenia w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka;
- 13) finansowanie:
 - a) świadczeń pieniężnych dotyczących dzieci z terenu powiatu, umieszczonych w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka, placówkach opiekuńczo-wychowawczych, regionalnych placówkach opiekuńczo-terapeutycznych, interwencyjnych ośrodkach preadopcyjnych lub rodzinach pomocowych, na jego terenie lub na terenie innego powiatu,
 - b) pomocy przyznawanej osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka, placówki opiekuńczo-wychowawcze lub regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne,
 - c) szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego oraz szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka oraz dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego;
- 14) sporządzanie, zgodnie ze wzorami udostępnionymi drogą elektroniczną przez ministra właściwego do spraw rodziny, sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 187 ust. 3, w terminie:
 - a) do dnia 31 stycznia danego roku – za okres od dnia 1 lipca do dnia 31 grudnia poprzedniego roku,
 - b) do dnia 31 lipca danego roku – za okres od dnia 1 stycznia do dnia 30 czerwca danego roku;

15) przekazywanie do biura informacji gospodarczej informacji, o której mowa w art. 193 ust. 8 Ustawy.

Natomiast w myśl art. 181 Ustawy do zadań zleconych z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat należy:

1) realizacja zadań wynikających z rządowych programów wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz rządowego programu, o którym mowa w art. 187a ust. 1;

2) finansowanie pobytu w pieczy zastępczej osób, o których mowa w art. 5 ust. 3;

2a) finansowanie:

a) wydatków związanych z dowozem do rodziny zastępczej, rodzinnego domu dziecka, placówki opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego, a także związanych z odwiezieniem dziecka, gdy umieszczenie w pieczy zastępczej nastąpiło na czas określony, jeżeli sposób i zasady pokrycia kosztów powrotu dziecka nie wynikają z orzeczenia lub informacji sądu lub innego organu państwa obcego,

b) średnich miesięcznych wydatków przeznaczonych na utrzymanie dziecka oraz świadczeń pieniężnych,

c) pomocy przyznawanej osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka, placówki opiekuńczo-wychowawcze lub regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne – dotyczących osób, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 1 lit.

b i pkt 2a, umieszczonych w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka, placówkach opiekuńczo-wychowawczych, regionalnych placówkach opiekuńczo-terapeutycznych, interwencyjnych ośrodkach preadopcyjnych lub rodzinach pomocowych.

Wszystkie wymienione działania mają na celu stworzenie spójnego systemu opieki nad dzieckiem i rodziną ukierunkowanego na powrót dziecka do rodziny biologicznej lub - gdy jest to niemożliwe - dążenie do przysposobienia dziecka, a w przypadku braku możliwości przysposobienia dziecka – opiekę i wychowanie w środowisku zastępczym.

II 4. Najnowsze zmiany prawne w systemie pieczy zastępczej

Dla realizacji celów niniejszego Programu mają znaczenie również najnowsze nowelizacje systemu wspierania rodziny, opieki nad dziećmi oraz przepisów o prowadzeniu pieczy zastępczej, które wprowadzono przez prawodawcę krajowego w latach obowiązywania poprzedniego Programu.

W szczególności należy wymienić zmiany ustanowione na podstawie Ustawy z dnia 7 października 2022 r. o zmianie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2022 poz. 2140), obowiązujące od 1 lutego 2023 r.

Poniższe zmiany wskazują na kierunek zwiększania wsparcia dla rodzin zastępczych i wychowanków pieczy zastępczej oraz na wzmacnianie opieki rodzinnej w miejsce instytucjonalnej:

1. Wynagrodzenia dla rodzin zastępczych zawodowych i prowadzących rodzinne domy dziecka:

Wynagrodzenie minimalne dla rodzin zastępczych zawodowych zwiększono do kwoty nie niższej niż 4 100 zł miesięcznie, a dla rodzin pełniących funkcję pogotowia rodzinnego do kwoty nie niższej niż 5 084 zł miesięcznie. Przewidziano także waloryzację tych wynagrodzeń w oparciu o wskaźnik inflacji.

2. Ograniczenia w tworzeniu nowych placówek opiekuńczo-wychowawczych:

Wprowadzono ograniczenia w tworzeniu nowych placówek opiekuńczo- wychowawczych typu socjalizacyjnego, interwencyjnego lub specjalistyczno- terapeutycznego, z wyjątkiem sytuacji wyjątkowych za zgodą wojewody i po uzyskaniu opinii Rzecznika Praw Dziecka o zasadności utworzenia w/w formy placówki. Zmiany te mają na celu przyspieszenie deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej i przechodzenie do opieki rodzinnej.

3. Powrót wychowanków do pieczy zastępczej:

Nowelizacja umożliwia osobom, które osiągnęły pełnoletność i opuściły pieczę zastępczą, jednokrotny powrót do dotychczasowej rodziny zastępczej lub placówki w szczególnie uzasadnionych przypadkach.

4. Centralny rejestr pieczy zastępczej:

Wprowadzono centralny rejestr dzieci i wychowanków pieczy zastępczej, co ma ułatwiać organizację opieki i szybsze znajdowanie miejsc dla dzieci. Rejestr ma wspierać sądy rodzinne oraz organizatorów pieczy zastępczej.

5. Urlopy przysługujące osobom przyjmującym dzieci na wychowanie:

Wydłużono uprawnienia związane z urlopem ojcowskim, rodzicielskim i na warunkach macierzyńskiego do ukończenia przez dziecko 14 lat (wcześniej limity wynosiły 7 lub 10 lat w wyjątkowych sytuacjach).

6. Zmiany w zasadach współpracy między powiatami:

Powiaty mogą odmówić umieszczenia dziecka spoza ich obszaru w rodzinnej pieczy zastępczej, jeśli liczba takich dzieci przekracza 25% wszystkich umieszczonych dzieci.

III DIAGNOZA PIECZY ZASTĘPCZEJ NA TERENIE POWIATU ŻYRARDOWSKIEGO – BADANIE DANYCH ZASTANYCH

III 1. Rodzinna piecza zastępcza

Rodzina zastępcza to oparta na modelu wychowania rodzinnego czasowa forma pieczy zastępczej nad dziećmi i młodzieżą pozbawionymi trwale lub czasowo opieki rodziców biologicznych, która w wypełnianiu swoich funkcji kieruje się dobrem przyjętego dziecka i poszanowaniem jego praw. Zapewnia dziecku warunki rozwoju i wychowania odpowiednie do jego stanu zdrowia i poziomu rozwoju, w tym:

- odpowiednie warunki bytowe,
- możliwości rozwoju fizycznego i społecznego,
- możliwości zaspakajania indywidualnych potrzeb dziecka,
- możliwości właściwej edukacji i rozwoju zainteresowań
- odpowiednie warunki do odpoczynku i organizacji czasu wolnego.

Formami rodzinnej pieczy zastępczej są rodzina zastępcza i rodzinny dom dziecka. Wśród rodzin zastępczych wyróżniamy:

- a) spokrewnione,
- b) niezawodowe,
- c) zawodowe, w tym zawodowe pełniące funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowe specjalistyczne.

W latach 2022–2024 na terenie powiatu utrzymuje się stabilny system pieczy zastępczej, obejmujący zarówno rodziny zastępcze spokrewnione, niezawodowe, zawodowe, jak i rodzinny dom dziecka.

Najliczniejszą grupę stanowią rodziny zastępcze spokrewnione, których liczba w analizowanym okresie utrzymywała się na zbliżonym poziomie – od 67 w 2022 r. do 68 w 2024 r., z jednoczesnym wzrostem liczby dzieci objętych opieką.

Rodziny zastępcze niezawodowe również utrzymują względnie stabilny poziom – w 2022 r. było ich 36, w 2023 r. 38, a w 2024 r. ponownie 36, przy nieznacznym wzroście liczby dzieci

pod opieką. Liczba rodzin zawodowych pozostaje niezmienna – co roku funkcjonowała jedna taka rodzina, sprawująca opiekę nad czworgiem dzieci.

Na terenie powiatu nie funkcjonowały w tym okresie rodziny o charakterze pogotowia rodzinnego.

Stałą formą opieki pozostają Rodzinne Domy Dziecka w których przebywało od 77 do 83 dzieci, a liczba osób dorosłych opiekujących się nimi wynosiła dziesięć.

Łącznie w systemie pieczy zastępczej w gminie funkcjonowało od 111 rodzin w 2022 r. do 112 w 2024 r., co wskazuje na utrzymanie stabilnego, dobrze zorganizowanego systemu opieki nad dziećmi pozbawionymi wsparcia rodziny biologicznej.

Tabela 1 Rodziny zastępcze

Typ rodziny	Rok								
	2022			2023			2024		
	Rodziny	Dzieci*	Os. pełn.	Rodziny	Dzieci	Os. pełn.	Rodziny	Dzieci	Os. pełn.
Rodziny zastępcze spokrewnione	67	82	81	71	95	85	68	94	80
Rodziny zastępcze niezawodowe	36	52	40	38	53	43	36	51	41
Rodziny zastępcze zawodowe	1	4	2	1	4	2	1	4	2
Rodziny zastępcze zaw. o charakterze pogotowia rodzinnego	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Rodzinny dom dziecka	7	83	10	7	77	10	7	79	10
RAZEM	111	221	133	117	228	140	112	228	133

Źródło: PCPR *średnia liczba dzieci w roku

W latach 2022–2024 obserwuje się wzrost zainteresowania pełnieniem funkcji rodziny zastępczej – liczba rodzin starających się o jej ustanowienie wzrosła z 9 w 2022 i 2023 roku do 13 w roku 2024. Jednocześnie rośnie liczba rodzin spełniających ustawowe kryteria – z 7 w 2022 roku do 11 w 2024 roku, co świadczy o coraz lepszym przygotowaniu kandydatów oraz większej świadomości wymagań formalnych. Niewielka liczba rezygnacji w trakcie procesu opiniowania (od 2 do 3 rocznie) potwierdza stabilność i determinację większości kandydatów w dążeniu do uzyskania statusu rodziny zastępczej. Dane wskazują na pozytywny trend w zakresie rozwoju i wzmocnienia systemu pieczy zastępczej w powiecie.

Tabela 2 Kandydaci do pełnienia funkcji rodziny zastępczej / rodzinnego domu dziecka w latach 2022 – 2023

Rok	202	2023	2024
Liczba rodzin starających się o ustanowienie rodziną zastępczą	9	9	13
Liczba rodzin spełniających ustawowe kryteria do pełnienia funkcji rodziny zastępczej (kwalifikacja wstępna + szkolenie)	7	6	11
Liczba rezygnacji w trakcie procesu opiniowania na rodziny zastępcze	2	3	2

Źródło: PCPR

W latach 2022–2024 liczba kandydatów uczestniczących w szkoleniach na rodzinę zastępczą utrzymywała się na stabilnym poziomie, z lekkim wzrostem z 7 w 2022 roku do 9 w kolejnych latach. Jednocześnie zauważalny jest spadek liczby osób uczestniczących w szkoleniach dla funkcjonujących rodzin zastępczych – z 15 w 2022 roku do 9 w 2024 roku, co może wskazywać na potrzebę weryfikacji w zakresie oferowanych szkoleń, a także rodzajów rodzin zastępczych, do których są kierowane. W 2022 roku odbyło się 6 spotkań grup wsparcia, natomiast w latach 2023–2024 takie spotkania nie miały miejsca, co może świadczyć o ograniczeniach organizacyjnych lub zmniejszonym zainteresowaniu tą formą pomocy. Z kolei liczba udzielonych porad indywidualnych dla rodzin zastępczych znacząco wzrosła – z 65 w 2022 roku do aż 285 w 2024 roku, co dowodzi rosnącej potrzeby i skuteczności indywidualnego wsparcia. Dane te pokazują przesunięcie akcentu z działań grupowych na bardziej spersonalizowaną pomoc i doradztwo dla rodzin zastępczych.

Tabela 3 Szkolenia dla rodzin zastępczych / rodzinnych domów dziecka w latach 2022 – 2024

Rok	2022	2023	2024
Liczba kandydatów biorących udział w szkoleniach na rodzinę zastępczą	7	9	9
Liczba osób biorących udział w szkoleniach dla funkcjonujących rodzin zastępczych	15	12	9
Liczba spotkań grup wsparcia dla rodzin zastępczych	6	0	0
Liczba porad indywidualnych dla rodzin zastępczych	65	130	285

Źródło: PCPR

W latach 2022–2024 liczba dzieci zwolnionych z rodzinnej pieczy zastępczej wzrosła z 38 w 2022 roku do 49 w 2024 roku, co może świadczyć o większej rotacji w systemie pieczy. Najczęstszą przyczyną opuszczenia pieczy był powrót dzieci do rodzin pochodzenia oraz przeniesienie do innej rodziny zastępczej – w 2024 roku odpowiednio 10 i 13 przypadków, co wskazuje na stopniowe wzmacnianie funkcji rodzin biologicznych i większą elastyczność systemu pieczy. Liczba adopcji utrzymywała się na umiarkowanym, ale rosnącym poziomie –

z 5 w 2022 roku do 9 w 2024 roku, co stanowi pozytywny trend w kontekście zapewnienia dzieciom trwałego środowiska rodzinnego. Zjawisko przenoszenia dzieci do pieczy instytucjonalnej było marginalne, lecz wciąż obecne (2 przypadki w 2024 roku). Znaczną część zwolnień stanowiły przypadki usamodzielnienia wychowanków – liczba ta wzrosła ponownie do 14 w 2024 roku, co potwierdza dojrzewanie młodzieży wychowywanej w pieczy i ich przygotowanie do dorosłego życia. Dane te pokazują, że system rodzinnej pieczy zastępczej w coraz większym stopniu umożliwia powroty dzieci do rodzin biologicznych, adopcje oraz skuteczne usamodzielnianie wychowanków, przy jednoczesnym ograniczaniu przypadków przenoszenia do instytucji.

Tabela 4 Przyczyny opuszczenia przez dzieci rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2022 – 2024

Rok	2022	2023	2024
Liczba dzieci zwolnionych z rodzinnej pieczy zastępczej ogółem,	38	36	49
w tym z powodu:			
powrotu do rodziny pochodzenia	4	9	10
adopcji	5	7	9
przeniesienia do pieczy instytucjonalnej	5	-	2
przeniesienia do innej rodziny zastępczej	9	11	13
inne ogółem, w tym:	15	9	15
powierzenie w pieczę	-	-	-
zmiana miejsca zamieszkania	-	-	1
śmierć rodziny zastępczej	-	-	-
usamodzielnienie	14	8	14
przekazanie dziecka pod opiekę matki, która uzyskała pełnoletniość	-	-	-
umieszczenie w ZOL / DPS	-	-	-
śmierć dziecka	1	1	-

Źródło: PCPR

W latach 2023–2024 liczba dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej w ciągu roku zmniejszyła się z 57 do 50, co może świadczyć o większej stabilizacji rodzin lub skuteczniejszej pracy profilaktycznej. Najwięcej dzieci trafiało do rodzin zastępczych z terenu tego samego powiatu — w 2024 roku było to 40 dzieci, co wskazuje na utrzymywanie pieczy

w lokalnym środowisku. Nieznacznie wzrosła liczba dzieci z innych powiatów umieszczonych w rodzinach na terenie powiatu – z 0 do 5, co może potwierdzać rosnące znaczenie lokalnego systemu pieczy w regionie. Liczba dzieci, które opuściły pieczę w danym roku, była stabilna i wynosiła odpowiednio 10 i 11, co odzwierciedla stopniowe, ale zrównoważone procesy powrotów do rodzin lub usamodzielnień. Na koniec 2024 roku w rodzinnej pieczy zastępczej przebywało 221 dzieci, czyli o 13 mniej niż rok wcześniej, co sugeruje większą efektywność działań zmierzających do reintegracji rodzinnej lub powierzenia do adopcji. Dane ogółem wskazują, że w powiecie utrzymuje się zrównoważony system pieczy zastępczej, w którym dominuje opieka lokalna, a w omawianym okresie liczba dzieci nieznacznie zmalała, jednak nie na tyle by mówić o stałej tendencji spadkowej.

Tabela 5 Przyływ i odpływ dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2022 i 2023

Dzieci	Umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej w ciągu roku		Liczba dzieci, które opuściły rodzinną pieczę zastępczą w ciągu roku		Liczba dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej wg stanu na 31.12.	
	2023	2024	2023	2024	2023	2024
Pochodzące z terenu Powiatu i umieszczone w rodzinach zastępczych na terenie Powiatu	47	40	9	9	200	185
Pochodzące z innych powiatów – umieszczone w rodzinach zastępczych w Powiecie	0	5	0	2	26	29
Pochodzące z terenu Powiatu - umieszczone w rodzinach zastępczych na terenie innych powiatów	10	5	1	0	8	7
RAZEM:	57	50	10	11	234	221

Źródło: PCPR

III 2. Instytucjonalna piecza zastępcza

Organizator rodzinnej pieczy zastępczej swoje działania ukierunkowuje na to, aby dzieci potrzebujące stabilnego środowiska opiekuńczego miały zapewnione miejsce w rodzinnych formach pieczy zastępczej. Zdarzają się jednak sytuacje, że z powodu braku możliwości umieszczenia ich w pieczy rodzinnej, zostają skierowane do placówek opiekuńczo-wychowawczych.

W latach 2023–2024 w placówkach opiekuńczo-wychowawczych przebywało średnio od 33 do 37 dzieci, przy czym widoczny jest niewielki spadek liczby wychowanków w roku 2024.

W 2023 roku do placówek trafiło 3 dzieci, a w 2024 również 3, co świadczy o utrzymującym się, umiarkowanym napływie nowych wychowanków.

Dzieci z terenu Powiatu Żyrardowskiego przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie innych powiatów było w 2024 r. 23. Ponadto 8 dzieci przebywało w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego „Przystań” w Gostyninie prowadzonej przez Fundację EFOP na zlecenie Powiatu Żyrardowskiego. W sumie, na koniec 2024 r. w instytucjonalnej pieczy zastępczej przebywało 31 dzieci.

Z placówek opiekuńczo-wychowawczych w 2024 roku odeszło 2 dzieci, co może wskazywać na reintegrację z rodziną lub ze względu na osiągnięcie pełnoletności i realizowanie procesu usamodzielnienia poza pieczą zastępczą.

Powiat Żyrardowski nie prowadzi własnej placówki opiekuńczo-wychowawczej, dlatego dzieci są kierowane głównie do instytucji w innych powiatach. W związku z zapotrzebowaniem, podejmujemy starania by w 2026/2027 r. otworzyć na terenie powiatu gostyńskiego jeszcze jedną placówkę opiekuńczo-wychowawczą typu rodzinnego.

Tabela 6 Wychowankowie placówek opiekuńczo-wychowawczych w Powiecie w 2023-2024

	Umieszczone w placówkach w ciągu		Przebywające w placówkach w okresie od 01.01 r. do 31.12		Liczba dzieci, które opuściły placówki w ciągu roku		Liczba dzieci w placówkach wg stanu na 31.12.	
	2023	2024	2023	2024	2023	2024	2023	2024
Wychowankowie placówek opiekuńczo-wychowawczych z terenu Powiatu Żyrardowskiego	0	1	8	8	1	0	8	8
Wychowankowie placówek opiekuńczo-wychowawczych z terenu innych powiatów	0	0	0	0	0	0	0	0
Wychowankowie pochodzące z terenu Powiatu Żyrardowskiego, przebywające w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie innych powiatów	3	2	29	25	4	2	25	23
Łącznie	3	3	37	33	5	2	33	31

Źródło: PCPR

III 3. Wychowankowie usamodzielniający się

Dzieci umieszczone w pieczy zastępczej, które nie zostały przysposobione, ani nie powróciły do rodziny biologicznej pozostają w pieczy zastępczej do osiągnięcia pełnoletności

i usamodzielnienia się. Przed osiągnięciem 18 r. życia z każdym wychowankiem sporządzany jest indywidualny program usamodzielnienia, który określa m.in.: zadania w zakresie edukacji, sytuację mieszkaniową, charakter pomocy i wsparcia w procesie usamodzielnienia ze strony instytucji.

Osoba, która osiągnęła pełnoletniość w rodzinnej pieczy zastępczej oraz osoba pełnoletnia opuszczająca placówkę opiekuńczo-wychowawczą typu rodzinnego i socjalizacyjnego jest objęta pomocą mającą na celu jej życiowe usamodzielnienie i integrację ze środowiskiem przez pracę socjalną, jak również przez następujące formy pomocy:

- pieniężną na usamodzielnienie,
- pieniężną na kontynuowanie nauki,
- pieniężną na zagospodarowanie,
- w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, w tym w mieszkaniu treningowym,
- w uzyskaniu zatrudnienia,
- prawną i psychologiczną.

Ww. formy pomocy przyznawane są na podstawie obowiązujących przepisów prawa. Warunkiem do uzyskania pomocy jest zobowiązanie się osoby usamodzielnianej do realizacji indywidualnego programu usamodzielnienia.

W latach 2022–2024 proces usamodzielnienia wychowanków pieczy zastępczej przebiegał w sposób systematyczny, obejmując corocznie od 10 do 12 osób rozpoczynających ten etap. W każdym roku niemal wszyscy wychowankowie mieli wyznaczonego opiekuna usamodzielnienia, co zapewniało im wsparcie w planowaniu dalszego życia i funkcjonowaniu po opuszczeniu pieczy. Liczba sporządzonych Indywidualnych Programów Usamodzielnienia utrzymywała się na zbliżonym poziomie – od 9 do 12 rocznie – z regularnym dokonywaniem ich aktualizacji w celu dostosowania do bieżących potrzeb młodych osób.

W 2023 roku odnotowano największą liczbę decyzji administracyjnych dotyczących świadczeń pieniężnych (35), co mogło być wynikiem zwiększonego zapotrzebowania na wsparcie finansowe w tym okresie. W kolejnych latach liczba decyzji nieco spadła, jednak nadal utrzymywała się na wysokim poziomie, obejmując 33 wychowanków w 2024 roku.

Wyplacane świadczenia finansowe dla usamodzielniających się wychowanków rodzinnej pieczy zastępczej sukcesywnie rosły – z 162 790 zł w 2022 roku do 214 121 zł w 2024 roku, co wskazuje na zwiększenie nakładów na ten obszar, jak również waloryzację wysokości wypłacanych świadczeń. Podobna tendencja wzrostowa dotyczyła wychowanków placówek

opiekuńczo-wychowawczych, dla których wartość świadczeń wzrosła z 65 414 zł do 84 992 zł w tym samym okresie. Dane te pokazują, że w powiecie konsekwentnie wzmacnia się system wsparcia dla osób usamodzielniających się, obejmujący zarówno pomoc finansową, jak i opiekę merytoryczną.

Tabela 7 Dane na temat wychowanków usamodzielniających się w latach 2022-2024

		2022	2023	2024
Liczba wychowanków, którzy rozpoczęli proces usamodzielnienia		12	10	10
Liczba sporządzonych Indywidualnych Programów Usamodzielnienia		9	12	10
Liczba sporządzonych aktualizacji Indywidualnych Programów Usamodzielnienia		4	6	5
Liczba wychowanków, którym wyznaczono opiekuna usamodzielnienia		12	10	10
Oceny końcowe realizacji Indywidualnego Programu Usamodzielnienia		bd	bd	bd
Liczba decyzji administracyjnych dla usamodzielniających się wychowanków rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej dotyczących świadczeń pieniężnych.		22	35	33
Wyplacono ogółem świadczenia (zł.)	dla usamodzielniających się wychowanków rodzinnej pieczy zastępczej	162 790	165 542	214 121
	dla wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych	65 414	80 363	84 992

Źródło: PCPR

III 4. Asystent Rodziny

W latach 2022–2024 liczba rodzin objętych opieką ośrodków pomocy społecznej w gminach powiatu utrzymywała się na zróżnicowanym poziomie, przy czym zdecydowanie najwięcej rodzin korzystało ze wsparcia w Żyrardowie – od 833 w 2022 roku do 866 w 2024 roku. W pozostałych gminach liczby te były znacznie niższe i wahały się od kilku do kilkunastu rodzin rocznie, co odzwierciedla zróżnicowaną skalę potrzeb społecznych w zależności od wielkości gminy.

Najwięcej rodzin z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi również odnotowano w Żyrardowie – liczba ta wzrosła z 47 w 2022 roku do 89 w 2024 roku, co świadczy o rosnącym zapotrzebowaniu na specjalistyczne wsparcie asystentów rodziny.

W mniejszych gminach, takich jak Puszcza Mariańska czy Radziejowice, liczba rodzin objętych opieką asystentów rodziny pozostawała stabilna, a nawet nieznacznie wzrosła w 2024 roku. Zatrudnienie asystentów rodziny w analizowanym okresie utrzymywało się na podobnym

poziomie – w większości gmin pracował 1–2 asystentów, natomiast w Żyrardowie ich liczba wzrosła z 5 do 6, co pozwoliło na objęcie wsparciem większej liczby rodzin.

Tendencja ta pokazuje, że system pracy asystentów rodziny jest systematycznie rozwijany, zwłaszcza w gminach miejskich, gdzie problemy opiekuńczo-wychowawcze występują częściej. Dane wskazują również na potrzebę dalszego zwiększania liczby asystentów w największych gminach, aby zapewnić rodzinom bardziej indywidualne i skuteczne wsparcie.

Tabela 8 Asystenci rodziny

Gmina	Liczba rodzin objętych opieką OPS			Liczba rodzin, w których występują trudności op.-wych. objęte opieką asystenta rodziny			Liczba zatrudnionych asystentów rodziny		
	2022	2023	2024	2022	2023	2024	2022	2023	2024
Mszczonów	20	16	14	20	16	14	1	1	1
Puszcza Mariańska	7	7	9	7	7	9	1	1	1
Radziejowice	7	7	9	7	7	9	2	2	2
Wiskitki	16	18	19	16	18	19	1	2	2
Żyrardów	833	881	866	47	68	89	5	5	6

Źródło: PCPR

III 5. Limit zawodowych rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka w latach 2022-2024

W latach 2022–2024 limit zawodowych rodzin zastępczych w powiecie ulegał zmianom w zależności od potrzeb systemu pieczy oraz możliwości organizacyjnych. W 2022 roku planowano funkcjonowanie 16 rodzin zawodowych, natomiast w 2023 roku limit zwiększono do 23, co miało na celu poprawę wydolności systemu i zapewnienie większej liczby miejsc dla dzieci. W 2024 roku limit ponownie ustalono na poziomie 16, co mogło wynikać z ograniczonych zasobów kadrowych lub finansowych. Zmiany te odzwierciedlają dostosowywanie liczby rodzin zawodowych do aktualnych potrzeb opiekuńczych oraz liczby dzieci wymagających umieszczenia w pieczy zastępczej.

Tabela 9 Limit zawodowych rodzin zastępczych w latach 2022-2024

Rok	Planowany limit rodzin zastępczych zawodowych
2022	16
2023	23
2024	16

III 6. Środowiska zagrożone umieszczeniem w pieczy zastępczej

W latach 2022–2024 liczba środowisk zagrożonych umieszczeniem dzieci w pieczy zastępczej systematycznie rosła, co wskazuje na narastające problemy opiekuńczo-wychowawcze w niektórych gminach powiatu. Największe nasilenie zjawiska występuje w Żyrardowie, gdzie liczba środowisk wzrosła z 55 w 2022 roku do 94 w 2024 roku, a liczba dzieci objętych ryzykiem umieszczenia w pieczy zwiększyła się z 110 do 188. Dane te potwierdzają, że w największej gminie powiatu kumulują się problemy społeczne, takie jak ubóstwo, uzależnienia czy przemoc domowa. W gminie Wiskitki również utrzymuje się tendencja wzrostowa – liczba środowisk zagrożonych wzrosła z 16 do 19, a liczba dzieci z 18 do 23, co wymaga wzmocnienia lokalnego wsparcia rodzin w kryzysie. W Mszczonowie sytuacja pozostaje stabilna – liczba środowisk spadła nieznacznie z 7 do 6, a liczba dzieci utrzymuje się na poziomie 14–15. W gminie Puszcza Mariańska w 2022 roku nie odnotowano rodzin zagrożonych umieszczeniem dzieci w pieczy, jednak w kolejnych latach pojawiły się dwa takie środowiska, obejmujące 7, a następnie 4 dzieci. W gminie Radziejowice w analizowanym okresie nie odnotowano rodzin zagrożonych utratą opieki nad dziećmi, co może świadczyć o skutecznej pracy profilaktycznej lub braku dostatecznego rozpoznania środowiska, albo braku rodzin z trudnościami tak zaawansowanymi, żeby mówić o zagrożeniu umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej. Ogółem dane wskazują na rosnącą potrzebę intensyfikacji działań wspierających rodziny dysfunkcyjne, szczególnie w Żyrardowie i Wiskitkach, aby zapobiec wzrostowi liczby dzieci trafiających do pieczy zastępczej.

Tabela 10 Środowiska zagrożone umieszczeniem w pieczy zastępczej

Gmina	Liczba środowisk			Liczba dzieci		
	2022	2023	2024	2022	2023	2024
Mszczonów	7	6	6	15	14	14
Puszcza Mariańska	0	2	2	0	7	4
Radziejowice	0	0	0	0	0	0
Wiskitki	16	18	19	18	20	23
Żyrardów	55	73	94	110	146	188

III 7. Problemy społeczne powiatu żyrardowskiego

W latach 2022–2024 liczba rodzin objętych pomocą Ośrodka Pomocy Społecznej stopniowo malała – z 1511 do 1415, co może świadczyć o poprawie sytuacji socjalnej części mieszkańców. Jednocześnie liczba rodzin korzystających ze wsparcia z powodu problemów uzależnień utrzymywała się na zbliżonym poziomie, w granicach 70–72 rodzin rocznie. Dane te wskazują, że mimo ogólnego spadku liczby beneficjentów pomocy społecznej, problem

uzależnień pozostaje w gminie zjawiskiem stałym i wymagającym systematycznych działań profilaktycznych.

Tabela 11 Pomoc Ośrodka Pomocy Społecznej

Pomoc Ośrodka Pomocy Społecznej			
	2022	2023	2024
Liczba rodzin ogółem	1511	1474	1415
w tym rodziny korzystające ze świadczeń z powodu problemów uzależnień	70	72	70

W latach 2022–2024 Ośrodek Pomocy Społecznej udzielał wsparcia w formie świadczeń rzeczowych, pieniężnych oraz poradnictwa. Najwięcej osób korzystało ze świadczeń pieniężnych, których liczba spadła z 1260 w 2022 r. do 1117 w 2024 r., co może wynikać z poprawy sytuacji dochodowej części rodzin. Liczba świadczeń rzeczowych uległa znacznemu zmniejszeniu – z 660 do 295, natomiast liczba osób korzystających z porad utrzymywała się na podobnym poziomie, nieco ponad 620 rocznie.

Tabela 12 Rodzaje pomocy udzielanej przez OPS

Rodzaje pomocy udzielanej przez OPS	2022	2023	2024
Świadczenia rzeczowe dla osób	660	765	295
Świadczenia pieniężne dla osób	1260	1224	1117
Świadczenia rady dla osób	627	625	623

W latach 2022–2024 głównymi powodami przyznawania pomocy społecznej były długotrwała choroba, ubóstwo oraz niepełnosprawność, co wskazuje na utrzymujące się problemy zdrowotne i ekonomiczne wśród mieszkańców. Najwięcej osób korzystało ze wsparcia z powodu długotrwałej choroby – liczba ta spadła z 774 w 2022 r. do 689 w 2024 r., co może świadczyć o poprawie dostępu do opieki zdrowotnej lub lepszej profilaktyce. Pomoc z tytułu ubóstwa również wykazywała tendencję spadkową, z 715 do 668 osób, jednak wciąż pozostaje jednym z najczęstszych powodów wsparcia. Względnie stabilna była liczba osób bezrobotnych korzystających z pomocy – około 480 rocznie, co dowodzi, że problem ten ma charakter trwały. Pomoc z tytułu niepełnosprawności obejmowała coraz mniej osób (spadek z 489 do 367), co może wynikać z rosnącej samodzielności lub wsparcia z innych źródeł. W niewielkim stopniu wzrosła liczba osób objętych pomocą z powodu alkoholizmu (z 54 do 57). Brak przypadków wsparcia dla osób dotkniętych klęską żywiołową świadczy o stabilnej sytuacji w tym zakresie.

Tabela 13 Powody przyznawania pomocy społecznej

Powody przyznawania pomocy społecznej	2022	2023	2024
Niepełnosprawność	489	385	367
Bezrobocie	474	482	484
Osoby dotknięte klęską żywiołową	0	0	0
Ubóstwo	715	693	668
Bezradność opiekuńczo-wychowawcza	156	105	115
Osoby dotknięte długotrwałą chorobą	774	715	689
Alkoholizm	54	54	57
Inne	67	73	76

IV DIAGNOZA POTRZEB RODZICÓW ZASTĘPCZYCH – BADANIA ANKIETOWE NA TERENIE POWIATU ŻYRARDOWSKIEGO

IV 1. Pracownicy Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie

W badaniu wzięło udział 16 pracowników Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, w tym 94% kobiet i 6% mężczyzn.

- Wśród osób pracujących z rodzinami zastępczymi dominują koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej (31%) oraz osoby zatrudnione na innych, mniej typowych stanowiskach (również 31%). Kolejne grupy to specjaliści pracy socjalnej (13%) oraz starsi pracownicy socjalni (6%). Niewielka część respondentów (19%) nie współpracuje z rodzinami zastępczymi.
- Pod względem stażu w pracy z rodzinami zastępczymi najliczniejszą grupę stanowią osoby z doświadczeniem od 3 do 10 lat (38%). Po 23% badanych pracuje w tym obszarze do 1 roku lub od 10 do 15 lat. Najmniej liczna grupa, 8%, ma staż powyżej 15 do 20 lat.
- Najczęstszymi przyczynami umieszczania dzieci w rodzinnych formach pieczy zastępczej jest występowanie problemu uzależnień, które wskazało 94% respondentów. Drugą najczęściej wymienianą przyczyną jest przemoc fizyczna i/lub psychiczna względem członków w rodzinie naturalnej (69%). Następnie respondenci wskazywali na niezaradność życiową w rodzinie naturalnej (56%) oraz odbywanie kary pozbawienia wolności przez rodziców naturalnych (lub jedno z nich) (50%). Rzadziej wymienianymi przyczynami są problemy opiekuńczo-wychowawcze w rodzinie naturalnej i śmierć jednego lub obojga rodziców naturalnych (po 31%) oraz Orzeczenie sądu dla nieletnich o ograniczeniu władzy rodzicielskiej z powodu demoralizacji nieletniego (25%). 19% ankietowanych wskazało także występowanie chorób uniemożliwiających sprawowanie opieki nad dzieckiem (19%) oraz trudne warunki materialne (13%).
- Najczęstszym problemem zgłaszanym przez rodziny zastępcze jest poczucie nadmiernego obciążenia obowiązkami, które wskazało 50% respondentów. Równie istotne są niepowodzenia/błędy wychowawcze, wskazane przez 44% ankietowanych. 38% zwróciło uwagę na problemy w relacjach z rodzinami naturalnymi dziećmi. Rzadziej udzielanymi odpowiedziami (po 19%) były myśli dotyczące rezygnacji z pełnienia funkcji rodziny zastępczej, Inne (uzależnienia, złe warunki mieszkaniowe oraz ukrywanie problemów wychowawczych z dzieckiem). Tyle samo ankietowanych wskazało także, że nie współpracuje z rodzinami zastępczymi. Nieco mniej (13%) badanych wskazuje na

problemy w relacjach z innymi członkami rodziny (np. własne dzieci). Wśród odpowiedzi znalazły się także problemy finansowe, utrudnienia w uzyskaniu pomocy od instytucji i podmiotów zaangażowanych w pracę z rodziną zastępczą, problemy z okazaniem akceptacji, wsparcia i uczuć dzieciom przyjętym w pieczę zastępczą i pogorszenie relacji w związku (po 6%).

- W rodzinach zastępczych najczęstsze problemy opiekuńczo-wychowawcze po stronie dzieci to zamykanie się w sobie, wycofanie i blokada na kontakt z opiekunami (25%) oraz lęki, niepokoje (19%). Z kolei po 13% respondentów wskazało także na nadpobudliwość i problemy w relacjach z członkami rodziny naturalnej. Najrzadziej udzielanymi odpowiedziami (po 6%) były problemy z nauką, problemy z adaptacją w rodzinie zastępczej, agresja fizyczna i problemy ze snem lub apetytem.
- Aż 50% respondentów uważa, że dzieci z rodzin zastępczych chcą utrzymywać kontakt z rodzinami naturalnymi. Również 50% badanych nie wie, czy rodziny naturalne wykazują chęć kontaktu z dziećmi przebywającymi w pieczy zastępczej. 31% uważa, że rodziny naturalne mają chęć utrzymywania kontaktu z dziećmi przebywającymi w pieczy zastępczej, natomiast 19% udzieliło odpowiedzi przeczącej.
- Najbardziej potrzebną formą wsparcia dla rodzin zastępczych jest grupa wsparcia dla rodziców zastępczych, wskazana przez 50% badanych. Duże znaczenie ma również terapia psychologiczna/konsultacje psychologiczne dzieci i młodzieży, wskazana przez 44% respondentów. 31% ankietowanych uznało grupę wsparcia dla wychowanków rodzin zastępczych jako przydatną formę pomocy, natomiast po 25% uznało za taką superwizję dla rodziców zastępczych i zajęcia socjoterapeutyczne dla dzieci i młodzieży. Szkolenia tematyczne, choć mniej popularne, również mogą stanowić cenne narzędzie dla 20% badanych. Po 13% ankietowanych wskazało także odpowiedzi szkoła dla rodziców i wychowawców oraz terapia rodzinna.

IV 2. Rodziny zastępcze

W badaniu wzięło udział 55 rodziców z rodzin zastępczych, w tym 91% stanowiły kobiety, a 9% mężczyźni.

- Z badania wynika, że większość respondentów (64%) pełni funkcję rodziny zastępczej spokrewnionej. Funkcję rodziny zastępczej niezawodowej wykonuje 33% badanych. Jedynie 4% respondentów prowadzi rodzinny dom dziecka, co wskazuje na mniejszą liczbę takich placówek w badanej grupie.

- Z danych wynika, że większość respondentów (84%) nie rozważa przekształcenia swojej rodziny zastępczej w rodzinę zastępczą zawodową. 5% badanych już pełni funkcję rodziny zastępczej zawodowej.
- Z danych wynika, że większość rodzin zastępczych (75%) ma pod opieką jedno dziecko. Rodziny opiekujące się 2-3 dziećmi stanowią 20%.
- Największa grupa rodzin zastępczych (44%) pełni swoją funkcję powyżej 5 lat., następnie 22% od 3 do 5 lat. Kolejne 20% opiekunów działa w tej roli od 1 roku do 3 lat. Stosunkowo niewielka liczba rodzin (po 5%) pełni tę rolę od 3 miesięcy do 6 miesięcy i od 6 miesięcy do 12 miesięcy. 4% pełni swoją funkcję od 3 miesięcy.
- Najczęściej otrzymywaną formą wsparcia od PCPR było wsparcie finansowe, które wskazało 95% badanych. Wysoko oceniono również pomoc koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, z której korzystało 87% osób oraz wsparcie w zakresie opieki nad dzieckiem, takie jak konsultacje psychologiczne i poradnictwo, co wskazało 58%. Poradnictwo prawne otrzymało 18% respondentów, wsparcie rzeczowe (np. ubrania, meble), 11%, a wsparcie w zakresie poradnictwa pedagogicznego wskazało 9% respondentów. Stosunkowo niewielki odsetek respondentów wskazał wsparcie wolontariuszy (4%), wsparcie w postaci rodziny pomocowej (2%) oraz wsparcie w zakresie edukacji (np. korepetycje, pomoc w wyborze odpowiedniej szkoły) (2%). Wyniki te pokazują, że wsparcie finansowe i specjalistyczne są kluczowe dla rodzin zastępczych, ale istnieje potencjał do rozwijania innych form pomocy.
- 33% badanych regularnie korzysta z pomocy udzielanej przez PCPR, 35% czasami oraz 33% bardzo rzadko.
- Najczęstszym problemem zgłaszanym przez rodziny zastępcze jest poczucie nadmiernego obciążenia obowiązkami, co stanowi 31% odpowiedzi. Kolejnymi istotnymi wyzwaniami są niepowodzenia/błędy wychowawcze (16%) oraz problemy w relacjach z rodzinami naturalnymi dzieci i problemy finansowe (po 15%). W 9% przypadków występują także myśli o rezygnacji z pełnienia funkcji rodziny zastępczej, co może wskazywać na wypalenie lub trudności w zarządzaniu obowiązkami. 7% ankietowanych wskazało na problemy w relacjach z innymi członkami rodziny (np. własne dzieci), a 7% zaznaczyło odpowiedź inne (uzależnienia, złe warunki mieszkaniowe, ukrywanie problemów wychowawczych z dzieckiem). Dla 5% respondentów najczęstszym problemem jest zwiększone rozdrażnienie, agresja i nadpobudliwość. Z kolei utrudnienia w uzyskaniu pomocy od instytucji i podmiotów zaangażowanych w pracę z rodziną zastępczą, problemy

w relacjach z otoczeniem (np. sąsiedzi, znajomi), problemy z okazaniem akceptacji, wsparcia i uczuć dzieciom przyjętym w pieczę zastępczą i pogorszenie relacji w związku stanowią problem dla 5% rodzin. Pomimo tych wyzwań, 44% rodzin nie zgłasza poważnych trudności w funkcjonowaniu, co może sugerować, że część rodzin radzi sobie z problemami za pomocą wsparcia zewnętrznego lub wewnętrznego.

- W rodzinach zastępczych najczęstszym problemem opiekuńczo-wychowawczym po stronie dzieci są lęki, niepokoje, które zgłasza 23% badanych. Kolejnym istotnym problemem z którymi borykają się dzieci, wskazanym przez 14% respondentów są problemy z nauką. Nadpobudliwość zaznaczyło 11% badanych. Agresja słowna, problemy w relacjach z członkami rodziny naturalnej i rówieśnikami oraz zamykanie się w sobie, wycofanie i blokada na kontakt z opiekunami dotyczą po 9% dzieci. Kolejnym problem są używanie środków uzależniających i kłopoty ze snem, apetytem (po 6%) oraz problemy z adaptacją w rodzinie zastępczej i agresja fizyczna (po 3%).
- Zapytano ankietowanych o formy wsparcia, jakimi byliby zainteresowani. Największe zainteresowanie wsparciem wśród respondentów dotyczyło terapii psychologicznej/konsultacji psychologicznych dzieci i młodzieży oraz spotkań integrujących środowisko pieczy zastępczej, takich jak wspólne wyjazdy, które wskazało aż 41% badanych. Kolejną popularną formą wsparcia są konsultacje z prawnikiem, które cieszą się zainteresowaniem 24% respondentów.
- Po 18% osób wyraziło chęć skorzystania z pomocy psychiatry dziecięcego oraz spotkań dla młodzieży z doradcą zawodowym. 16% respondentów wskazuje na potrzebę zajęć socjoterapeutycznych dla dzieci i młodzieży, wsparcia emocjonalnego dzieci w pieczy. Grupa Wsparcia dla rodziców zastępczych, jest istotną formą wsparcia dla 12% badanych, co może oznaczać, że takie wsparcie nie jest w tej grupie postrzegane jako priorytetowe, podobnie jak szkolenia tematyczne, wskazane przez 10% ankietowanych.
- Najważniejszym czynnikiem w zapewnieniu skutecznej pomocy dla rodzin zastępczych przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie (PCPR) jest regularna i otwarta komunikacja między pracownikami PCPR a rodzinami zastępczymi, wskazana przez 69% badanych. Kolejnymi istotnymi aspektami są współpraca między PCPR a innymi instytucjami i organizacjami społecznymi (47%) oraz kompleksowe wsparcie finansowe, materialne i edukacyjne, które PCPR oferuje rodzinom zastępczym, wskazane przez 35% ankietowanych.

- 69% ankietowanych ocenia wysoko swoją wiedzę i umiejętności z zakresu wykonywanej funkcji, 27% badanych ocenia średnio, natomiast 4% bardzo wysoko.
- 16% ankietowanych odczuwa potrzebę szkolenia, 64% nie, a 20% nie wie.
- 24% badanych uważa, że szkolenia zdecydowanie prowadzą do poprawy efektów pracy, 45% raczej zgadza się z tym stwierdzeniem, 4% twierdzi przeciwnie oraz 27% nie ma zdania.
- Najczęściej preferowaną formą doskonalenia wśród respondentów jest dyskusja i wymiana poglądów, którą wskazało 51% badanych. Samodzielna praca, wybierana przez 22% uczestników oraz 20% wskazuje na warsztaty. Wykłady są mniej popularne (7%).

IV 3. Podsumowanie i wnioski

Pracownicy:

Badanie przeprowadzone wśród pracowników Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie pozwoliło uzyskać szeroki obraz funkcjonowania systemu rodzinnej pieczy zastępczej oraz potrzeb osób zaangażowanych w jego realizację. W badaniu uczestniczyły głównie kobiety, reprezentujące różnorodne stanowiska związane z organizacją i wspieraniem rodzin zastępczych — od koordynatorów pieczy po pracowników socjalnych i specjalistów. Zdecydowana większość respondentów posiada kilkuletnie doświadczenie w pracy z rodzinami, co pozwala na rzetelną ocenę aktualnych wyzwań.

Zdaniem ankietowanych, głównymi przyczynami umieszczania dzieci w pieczy zastępczej pozostają uzależnienia, przemoc oraz niezaradność życiowa w rodzinach biologicznych. Wśród problemów zgłaszanych przez same rodziny zastępcze dominują przeciążenie obowiązkami, trudności wychowawcze oraz problemy w relacjach z rodzinami naturalnymi dzieci. Zauważalne są też emocjonalne trudności wychowanków, takie jak lęk, wycofanie czy problemy z adaptacją.

Większość dzieci objętych pieczą utrzymuje kontakt z rodzinami biologicznymi, choć często jest on nieregularny lub ograniczony. Pracownicy PCPR podkreślają potrzebę rozwoju form wsparcia psychologicznego i emocjonalnego – zarówno dla rodziców zastępczych, jak i dla dzieci. Najczęściej wskazywanymi potrzebami są grupy wsparcia, konsultacje psychologiczne, terapia oraz superwizja dla opiekunów. Wyniki badań potwierdzają, że dalsze wzmacnianie systemu wsparcia emocjonalnego i merytorycznego rodzin zastępczych ma kluczowe znaczenie dla stabilności i skuteczności pieczy zastępczej w powiecie.

Rodzinna piecza zastępcza:

Badanie przeprowadzone wśród rodziców zastępczych pozwoliło uzyskać pełniejszy obraz funkcjonowania rodzinnej pieczy zastępczej i potrzeb jej uczestników. W badaniu dominowały kobiety, a większość respondentów pełni funkcję rodziny zastępczej spokrewnionej lub niezawodowej, co odzwierciedla strukturę systemu pieczy w powiecie. Zdecydowana większość badanych nie rozważa przekształcenia swojej rodziny w zawodową, a większość rodzin opiekuje się jednym dzieckiem, często już od kilku lat, co świadczy o stabilności i zaangażowaniu opiekunów.

Najczęściej otrzymywaną formą wsparcia jest pomoc finansowa oraz kontakt z koordynatorem rodzinnej pieczy, jednak wiele rodzin korzysta również z konsultacji psychologicznych i poradnictwa. Jednocześnie część rodzin wskazuje na przeciążenie obowiązkami, trudności wychowawcze i problemy w relacjach z rodzinami biologicznymi dzieci, co stanowi istotne wyzwanie w codziennym funkcjonowaniu. Dzieci w pieczy często borykają się z lękiem, problemami emocjonalnymi i trudnościami w nauce, co wymaga dalszego wsparcia specjalistycznego.

Rodzice zastępczy najczęściej oczekują dostępu do terapii psychologicznej dla dzieci, spotkań integracyjnych oraz porad prawnych i psychiatrycznych. Wskazują również, że kluczowe dla efektywności systemu jest dobra komunikacja z PCPR, współpraca między instytucjami oraz kompleksowe wsparcie finansowe i edukacyjne. Większość badanych pozytywnie ocenia swoje kompetencje, choć część z nich wyraża potrzebę dalszych szkoleń, preferując formy praktyczne – takie jak dyskusje, wymiana doświadczeń czy warsztaty. Wyniki badań potwierdzają, że system rodzinnej pieczy zastępczej funkcjonuje stabilnie, jednak wymaga stałego wsparcia emocjonalnego, edukacyjnego i organizacyjnego dla opiekunów.

V ANALIZA SWOT

V 1. Metoda SWOT

Niniejsza analiza SWOT została opracowana w oparciu o wnioski płynące z opisanej w poprzednich rozdziałach analizy *desk research* oraz odpowiedzi udzielonych przez respondentów w toku badania ankietowego.

Analiza SWOT jest jedną z najczęściej stosowanych i najbardziej skutecznych metod analitycznych, do której odwołują się podmioty odpowiedzialne za planowanie strategiczne, w tym z zakresu polityki społecznej oraz jej poszczególnych, specjalistycznych działów, jak rozwój pieczy zastępczej.

SWOT to akronim utworzony od czterech angielskich słów, które stanowią również cztery elementy tej techniki. Są to: *Strenghts* (silne strony), *Weaknesses* (słabe strony), *Opportunities* (szanse), *Threats* (zagrożenia).

Głównym celem analizy SWOT jest stworzenie obrazu wewnętrznego i zewnętrznego środowiska danej jednostki, a także prognoza rozwoju wypadków i opracowanie założeń do strategii postępowania. Na podstawie przeprowadzonej analizy SWOT opracowano plan rozwoju pieczy zastępczej w Powiecie Żyrardowskim, w którym uwzględniono kierunki koniecznych działań niezbędnych do wdrożenia, w celu zapewnienia faktycznego rozwoju pieczy zastępczej.

Za sprawą zastosowanej metody można również pogrupować czynniki na pozytywne (mocne strony i szanse) oraz negatywne (słabe strony i zagrożenia). Często dzieli się je również na czynniki wewnętrzne (opisujące mocne i słabe strony danej jednostki) oraz czynniki zewnętrzne (czyli szanse i zagrożenia wynikające z jej mikro- i makrootoczenia). Czynniki wewnętrzne (mocne i słabe strony) są zależne m.in. od decyzji władz lokalnych i zachowań lokalnej społeczności, natomiast czynniki zewnętrzne (szanse i zagrożenia) występują w otoczeniu bliższym i dalszym, pozostają więc niezależne od władz danej jednostki, a także jej mieszkańców.

Zjawiska i czynniki identyfikowane jako mocne lub słabe strony wywierają wpływ na dalszy rozwój jednostki samorządowej w sposób odpowiednio pozytywny (szanse) lub negatywny (zagrożenia). Zagrożenia mają zawsze charakter obiektywny i wymagają działań zapobiegawczych. Szanse mogą być również obiektywne, z tym, że poprzez odpowiednio skonstruowaną strategię należy je planowo i świadomie powiększać.

V 2. Analiza SWOT w zakresie stanu i rozwoju pieczy zastępczej na terenie Powiatu Żyrardowskiego

Mocne strony (Strengths)

- Wysokie zaangażowanie i doświadczenie pracowników PCPR w pracy z rodzinami zastępczymi, obejmujące zarówno specjalistów, jak i koordynatorów pieczy.
- Dobrze rozwinięta współpraca pomiędzy pracownikami PCPR a rodzinami zastępczymi, oparta na otwartej komunikacji i zaufaniu.
- Wysoki poziom wiedzy i kompetencji zawodowych pracowników, potwierdzony pozytywną samooceną umiejętności w zakresie pracy z rodzinami.
- Stabilna i różnorodna kadra, posiadająca zróżnicowane doświadczenie zawodowe, co sprzyja wymianie wiedzy i dobrych praktyk.
- Dostępność wsparcia finansowego oraz merytorycznego dla rodzin zastępczych, w tym pomoc psychologiczna, pedagogiczna i prawna.
- Dobrze oceniane wsparcie koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, którzy stanowią kluczowy element systemu pomocy.
- Wysoka świadomość znaczenia wsparcia emocjonalnego i terapeutycznego w pracy z dziećmi umieszczonymi w pieczy zastępczej.

Słabe strony (Weaknesses)

- Uczucie przeciążenia obowiązkami i wypalenia wśród rodzin zastępczych, szczególnie w przypadku opieki nad kilkorgiem dzieci.
- Niewystarczająca oferta grup wsparcia i superwizji dla rodziców zastępczych oraz wychowanków pieczy.
- Zróżnicowany poziom dostępu do szkoleń oraz ograniczona motywacja części pracowników i opiekunów do podnoszenia kwalifikacji.
- Niewystarczające wykorzystanie potencjału wolontariatu i rodzin pomocowych w strukturze lokalnego wsparcia.
- Trudności emocjonalne wśród dzieci przebywających w pieczy – lęki, wycofanie, problemy adaptacyjne – wymagające większego wsparcia psychoterapeutycznego.
- Ograniczona liczba rodzin zawodowych i brak rodzin pełniących funkcję pogotowia rodzinnego, co może ograniczać elastyczność systemu w sytuacjach nagłych.
- Spadek liczby uczestników szkoleń dla funkcjonujących rodzin zastępczych, co może wpływać na jakość i aktualność ich kompetencji wychowawczych.

- Gotowość rodzin zastępczych do długoterminowego pełnienia funkcji opiekuńczej oraz utrzymywania relacji z dziećmi.
- Aktywność PCPR w zakresie organizowania poradnictwa, szkoleń oraz rozwijania różnych form pomocy.
- Istnienie silnych więzi między rodzinami zastępczymi a PCPR oraz pozytywna ocena roli instytucji w lokalnym systemie wsparcia.
- Stabilny i dobrze zorganizowany system pieczy zastępczej, obejmujący różne formy opieki – spokrewnione, niezawodowe, zawodowe oraz rodzinny dom dziecka.
- Utrzymująca się liczba rodzin zastępczych przy jednoczesnym wzroście liczby dzieci objętych opieką, co świadczy o wydolności systemu i gotowości rodzin do podejmowania nowych zadań.
- Rosnące zainteresowanie pełnieniem funkcji rodziny zastępczej oraz wzrost liczby kandydatów spełniających ustawowe kryteria, co potwierdza skuteczność działań promocyjnych i szkoleniowych.
- Wysoki poziom determinacji kandydatów – niewielka liczba rezygnacji w trakcie procesu kwalifikacji wskazuje na stabilność
- Zwiększająca się rotacja dzieci w systemie pieczy (więcej zwolnień z opieki), co może świadczyć o niestabilności części rodzin lub problemach adaptacyjnych dzieci.

i odpowiedzialność osób podejmujących się tej roli.

- Skuteczny system wsparcia indywidualnego – znaczący wzrost liczby udzielanych porad psychologicznych, pedagogicznych i socjalnych dla rodzin zastępczych.
- Pozytywne tendencje w zakresie reintegracji rodzin – rosnąca liczba powrotów dzieci do rodzin biologicznych oraz adopcji.
- Wysoka skuteczność procesu usamodzielnienia wychowanków, wspierana przez indywidualne programy oraz opiekunów usamodzielnienia.

Szanse (Opportunities)

- Możliwość pozyskiwania dodatkowych środków finansowych na rozwój wsparcia rodzin zastępczych i usług psychologicznych.
- Rozszerzanie oferty szkoleniowej i superwizyjnej zgodnie z rekomendacjami KCPU oraz standardami krajowymi.
- Wzrost zainteresowania społeczeństwa ideą rodzicielstwa zastępczego i promocja pozytywnego wizerunku pieczy.
- Możliwość organizacji cyklicznych spotkań integracyjnych i grup wsparcia, wzmacniających więzi w środowisku rodzin zastępczych.

Zagrożenia (Threats)

- Ryzyko wypalenia zawodowego wśród pracowników PCPR i opiekunów z powodu dużego obciążenia emocjonalnego i organizacyjnego.
- Rosnąca liczba dzieci z zaburzeniami emocjonalnymi, wymagających intensywnego wsparcia specjalistycznego.
- Ograniczone środki finansowe na realizację programów wsparcia, terapii i szkoleń.
- Możliwość spadku liczby kandydatów na rodziny zastępcze z powodu trudności formalnych i obciążeń psychicznych.
- Utrzymujące się trudności we współpracy międzyinstytucjonalnej

- Rozwijanie współpracy z organizacjami pozarządowymi, fundacjami i specjalistami spoza PCPR.
- Wzrost dostępności specjalistów zdrowia psychicznego, w tym psychiatrów dziecięcych i terapeutów rodzinnych.
- Digitalizacja pracy PCPR i rozwój platform komunikacji z rodzinami (np. spotkania online, konsultacje).
- Możliwość wdrażania nowoczesnych metod szkoleniowych, takich jak mentoring i interwencja.
- Rozwijanie działań edukacyjnych skierowanych do społeczności lokalnej w celu destygmatyzacji pieczy zastępczej.
- Integracja środowiska pieczy poprzez wspólne inicjatywy – pikniki, wyjazdy, warsztaty rodzinne i kampanie społeczne.
- Wzrost zainteresowania społeczeństwa ideą rodzicielstwa zastępczego i adopcji – potencjał do dalszej rozbudowy systemu pieczy.
- Możliwość pozyskiwania dodatkowych środków finansowych z programów krajowych i unijnych na rozwój rodzinnej pieczy zastępczej.
- Rozwój oferty szkoleniowej i superwizyjnej, zgodnej z rekomendacjami KCPU, dla opiekunów oraz specjalistów.
- (PCPR, szkoły, sądy, organizacje społeczne).
- Wzrost problemów społecznych – uzależnienia, przemoc domowa, ubóstwo – wpływających na liczbę dzieci wymagających pieczy.
- Ryzyko obniżenia jakości wsparcia w wyniku rotacji kadr i przeciążenia pracowników.
- Niewystarczająca liczba placówek specjalistycznych, mogących zapewnić terapię dzieciom w trudnej sytuacji.
- Postępujące zjawisko izolacji emocjonalnej rodzin i dzieci, utrudniające proces readaptacji społecznej.
- Zbyt niska świadomość społeczna dotycząca znaczenia i potrzeb rodzin zastępczych, co może ograniczać lokalne wsparcie środowiskowe.
- Ryzyko wypalenia zawodowego wśród rodzin zastępczych i pracowników systemu wsparcia w wyniku przeciążenia obowiązkami.
- Możliwość spadku liczby kandydatów na rodziny zastępcze w przypadku braku promocji i odpowiedniego wsparcia finansowego.
- Ograniczone zasoby kadrowe w instytucjach wsparcia, co może prowadzić do obniżenia jakości pracy i wydłużenia procedur.

- Wprowadzenie nowych form wsparcia, takich jak grupy samopomocowe, warsztaty integracyjne czy sieci mentorów dla nowych rodzin zastępczych.
- Zwiększenie współpracy międzyinstytucjonalnej (PCPR, MGOPS, szkoły, sądy, NGO) w celu szybszego reagowania na kryzysy rodzinne.
- Promowanie pozytywnych przykładów usamodzielnionych wychowanków jako elementu budowania zaufania do systemu pieczy.
- Wzmacnianie kompetencji asystentów rodziny poprzez specjalistyczne szkolenia i superwizje.
- Rozwój programów profilaktycznych i edukacyjnych skierowanych do rodzin biologicznych w celu ograniczenia konieczności umieszczania dzieci w pieczy.
- Wzrost liczby rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi w dużych gminach, zwłaszcza miejskich.
- Zbyt wolne tempo rozwoju sieci wsparcia specjalistycznego (psychologowie, terapeuci, pedagodzy).
- Nasilenie się problemów społecznych – ubóstwa, uzależnień i przemocy – zwiększających liczbę dzieci wymagających interwencji.
- Niewystarczające finansowanie zadań pieczy zastępczej, zwłaszcza w zakresie świadczeń dla usamodzielniających się wychowanków.
- Brak równowagi pomiędzy wsparciem instytucjonalnym a rodzinnym może prowadzić do wzrostu liczby umieszczeń w placówkach opiekuńczo-wychowawczych.

VI PLAN ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ W POWIECIE ŻYRARDOWSKIM NA LATA 2025-2027

Celem głównym Programu jest zapewnienie dzieciom przebywającym w pieczy zastępczej **wzmocnienie i rozwój systemu rodzinnej pieczy zastępczej poprzez zapewnienie dzieciom pozbawionym opieki rodzicielskiej bezpiecznego, stabilnego i wspierającego środowiska wychowawczego, a rodzinom zastępczym – kompleksowego wsparcia emocjonalnego, psychologicznego, edukacyjnego i organizacyjnego.**

Realizacja celu ma prowadzić do zwiększenia jakości opieki nad dziećmi, podniesienia kompetencji opiekunów, poprawy współpracy międzyinstytucjonalnej oraz rozwoju profesjonalnych form pieczy zastępczej, przy jednoczesnym wzmocnieniu profilaktyki i wsparcia rodzin biologicznych. Program zakłada tworzenie warunków sprzyjających stabilności rodzin zastępczych, rozwoju dzieci w poczuciu bezpieczeństwa oraz skutecznemu przygotowaniu wychowanków do samodzielnego życia.

Poniżej znajdują się cele szczegółowe oraz działania Programu

CEL 1. ZWIĘKSZENIE LICZBY RODZINNYCH FORM PIECZY ZASTĘPCZEJ

Działania	Sposób realizacji	Oczekiwane efekty	Realizatorzy	Termin
1.1. Promocja idei rodzicielstwa zastępczego	• Wspieranie działań informacyjnych i edukacyjnych poprzez kampanię społeczną obejmującą plakaty, ulotki, media lokalne, portale społecznościowe oraz współpracę z placówkami oświatowymi i OPS. • Rozwijanie lokalnych inicjatyw promujących pozytywny wizerunek rodzin zastępczych, m.in. poprzez artykuły prasowe, wywiady, spotkania integracyjne. • Wspieranie organizowania stoisk informacyjnych podczas wydarzeń lokalnych i festynów.	Wzrost liczby kandydatów na rodziny zastępcze, większa świadomość społeczna roli pieczy.	PCPR, OPS, szkoły, NGO, media lokalne	2025-2027
1.2. Pozyskiwanie i kwalifikacja kandydatów na rodziny zastępcze	• Realizowanie cyklicznych spotkań informacyjnych z potencjalnymi kandydatami.	Zwiększenie liczby zakwalifikowanych rodzin, lepsze przygotowanie kandydatów.	PCPR, psychologowie, trenerzy,	2025-2027

	Organizowanie i rozwijanie systemu szkoleń przygotowujących do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzonych przez certyfikowanych trenerów i psychologów.		asystenci rodziny	
1.3. Współpraca z sądami, ośrodkami adopcyjnymi i OPS	- Wspieranie współpracy międzyinstytucjonalnej poprzez organizowanie cyklicznych spotkań. - Rozwijanie wymiany informacji o sytuacji dzieci i rodzin. - Utrzymywanie kontaktu z rodzinami biologicznymi w celu reintegracji, gdy jest to możliwe.	Sprawniejszy proces umieszczania dzieci w rodzinach, lepsza współpraca międzyinstytucjonalna.	PCPR, sądy, OPS, OA	2025-2027

CEL 2. WZMOCNIENIE I ROZWÓJ SYSTEMU WSPARCIA DLA RODZIN ZASTĘPCZYCH

Działania	Sposób realizacji	Oczekiwane efekty	Realizatorzy	Termin
2.1. Rozwój grup wsparcia i superwizji	Organizowanie cyklicznych grup wsparcia dla rodzin zastępczych, umożliwiających wymianę doświadczeń i dzielenie się dobrymi praktykami.	Zwiększenie kompetencji wychowawczych i wsparcie emocjonalne rodzin,	PCPR, NGO, superwizorzy	2025-2027

	• Wspieranie rodzin zastępczych poprzez zapewnienie im dostępu do superwizji prowadzonej przez specjalistów z zakresu pracy z rodziną. • Realizowanie warsztatów tematycznych dotyczących komunikacji, emocji i radzenia sobie ze stresem.	zapobieganie wypaleniu zawodowemu.		
2.2. Rozszerzenie specjalistycznego wsparcia dla rodzin zastępczych	• Wspieranie rodzin poprzez zapewnienie im stałego dostępu do pomocy psychologa, pedagoga i prawnika. • Rozwijanie sieci wolontariatu wspierającego opiekunów w obowiązkach wychowawczych. • Wdrażanie form pomocy online (np. konsultacje psychologiczne, porady prawne). • Wzmocnienie wsparcia psychologicznego – zapewnienie rodzinom zastępczym i dzieciom stałego dostępu do pomocy psychologicznej i terapeutycznej, w tym indywidualnych konsultacji oraz terapii rodzinnej. • Zmniejszenie przeciążenia opiekunów – organizacja działań wspierających równowagę	Poprawa funkcjonowania rodzin zastępczych i jakości opieki nad dziećmi. Poprawa kondycji psychicznej rodzin zastępczych i dzieci. Zmniejszenie przeciążenia opiekunów i wypalenia zawodowego. Wzrost kompetencji wychowawczych i integracja środowiska pieczy zastępczej.	PCPR, psycholodzy, prawnicy, wolontariusze	2025-2027

między obowiązkami opiekuńczymi a życiem osobistym, m.in. poprzez rozwój usług wychowawczych oraz rodzin pomocowych.

- Utworzenie i systematyczne prowadzenie grup wsparcia oraz superwizji – regularne spotkania dla rodziców zastępczych, prowadzone przez specjalistów, mające na celu wymianę doświadczeń, wzmacnianie kompetencji wychowawczych i zapobieganie wypaleniu opiekunów.

2.3. Wzmacnianie kompetencji wychowawczych

- Realizowanie systemu cyklicznych szkoleń tematycznych dla rodzin zastępczych w odpowiedzi na ich aktualne potrzeby.
- Wspieranie rodzin poprzez dostęp do warsztatów z zakresu komunikacji, pracy z dzieckiem po traumie i radzenia sobie z trudnymi emocjami.
- Rozwijanie współpracy z organizacjami pozarządowymi w zakresie realizacji szkoleń.

Podniesienie jakości opieki i kompetencji rodziców zastępczych.

PCPR, NGO, firmy szkoleniowe

2025-2027

CEL 3. WSPIERANIE USAMODZIELNIANIA WYCHOWANKÓW PIECZY ZASTĘPCZEJ

Działania	Sposób realizacji	Oczekiwane efekty	Realizatorzy	Termin
3.1. Wdrażanie i realizowanie Indywidualnych Programów Usamodzielnienia (IPU)	- Opracowywanie IPU dla wszystkich wychowanków w wieku 17+. - Systematyczne aktualizowanie IPU. - Wspieranie młodzieży w zdobywaniu doświadczenia zawodowego poprzez organizację staży, praktyk i wolontariatu.	Wychowankowie lepiej przygotowani do samodzielności; zwiększenie aktywności zawodowej.	PCPR, PUP, NGO	2025-2027
3.2. Wspieranie rozwoju emocjonalnego i psychicznego wychowanków	- Umożliwianie młodzieży korzystania z pomocy psychologicznej i terapeutycznej. - Organizowanie warsztatów rozwoju osobistego i zajęć z zakresu radzenia sobie ze stresem i emocjami. - Wdrażanie programów mentoringowych.	Zwiększenie odporności psychicznej i społecznej młodych dorosłych.	PCPR, Fundacja Robinson Crusoe, psycholog	2025-2027
3.3. Zapewnianie wsparcia finansowego i mieszkaniowego	Realizowanie wypłat świadczeń na kontynuowanie nauki,	Poprawa stabilizacji życiowej i materialnej usamodzielnionych wychowanków.	PCPR, gminy, NGO	2025-2027

usamodzielnienie i
zagospodarowanie.

- Wspieranie wychowanków w pozyskiwaniu mieszkań chronionych i socjalnych.
- Współpraca z gminami i NGO w zakresie pomocy lokalowej.

CEL 4. UTRZYMANIE JAKOŚCI I EFEKTYWNOŚCI SYSTEMU PIECZY ZASTĘPCZEJ

Działania	Sposób realizacji	Oczekiwane efekty	Realizatorzy	Termin
4.1. Monitorowanie jakości opieki	• Wspieranie regularnych ocen jakości opieki w rodzinach zastępczych. • Organizowanie spotkań oceniających sytuację dziecka z udziałem rodziców, asystentów i specjalistów. • Wdrażanie działań naprawczych po każdej ocenie.	Utrzymanie wysokiej jakości pieczy; wczesne reagowanie na trudności.	PCPR	2025-2027
4.2. Ujednolicanie dokumentacji i procedur	• Opracowywanie i wdrażanie jednolitych wzorów dokumentów, m.in. planu pomocy dziecku i IPU.	Spójność i przejrzystość działań PCPR.	PCPR	2025–2027

4.3. Rozwijanie współpracy międzyinstytucjonalnej	• Aktualizowanie procedur dotyczących przyjmowania dziecka do pieczy i oceny sytuacji rodziny. • Szkolenie pracowników z zakresu nowych procedur.			
	• Realizowanie cyklicznych spotkań z OPS, szkołami, sądami i NGO.	Lepszy przepływ informacji; efektywniejsze reagowanie na potrzeby dzieci.	PCPR, OPS, szkoły, sądy	2025-2027
	• Wspieranie wymiany informacji i wspólnego planowania działań.			
	• Rozwijanie partnerstw lokalnych na rzecz dziecka.			

CEL 5. WSPIERANIE DZIECI W PIECZY ZASTĘPCZEJ I ICH INTEGRACJA SPOŁECZNA

Działania	Sposób realizacji	Oczekiwane efekty	Realizatorzy	Termin
-----------	-------------------	-------------------	--------------	--------

5.1. Rozwijanie kompetencji społecznych i edukacyjnych dzieci w pieczy zastępczej

- Organizowanie cyklicznych warsztatów, szkoleń i zajęć edukacyjno-rozwojowych dla wychowanków rodzin zastępczych i RDD, opartych na zgłaszanych potrzebach rodzin oraz diagnozach PCPR.
- Współpraca ze specjalistami z poradni psychologiczno-pedagogicznych, organizacjami pozarządowymi oraz świetlicami środowiskowymi w zakresie wspierania rozwoju społecznego i emocjonalnego dzieci.
- Nawiązywanie współpracy z fundacjami, m.in. Akademią Przyszłości, Fundacją 2050 Fundacją EY czy Fundacją Robinson Crusoe w celu realizacji projektów edukacyjnych i motywacyjnych.

Wzmocnienie kompetencji społecznych, emocjonalnych i edukacyjnych wychowanków.
Poprawa funkcjonowania dzieci w środowisku szkolnym i społecznym.

PCPR,
PPP,
NGO,
szkoły, rodziny zastępcze

2025-2027

5.2. Wsparcie dzieci w pokonywaniu trudności edukacyjnych

- Kontynuowanie współpracy z lokalnymi organizacjami i placówkami oświatowymi w zakresie pomocy w nauce.
- Tworzenie i realizacja programu wolontariatu edukacyjnego,

Zwiększenie motywacji do nauki oraz poprawa wyników szkolnych.
Uatrakcyjnienie czasu wolnego i rozwój

PCPR,
wolontariusze,
szkoły, PPP,
NGO

2025-2027

	umożliwiającego indywidualne wsparcie uczniów przez wolontariuszy. • Organizowanie zajęć korekcyjno-kompensacyjnych, kół zainteresowań oraz warsztatów rozwijających pasje.	zainteresowań. Kształtowanie pozytywnych wzorców zachowań w oparciu o współpracę z wolontariuszami.		
5.3. Zwiększanie dostępu do specjalistycznych form wsparcia dla dzieci z pieczy zastępczej	• Zwiększenie dostępności do konsultacji psychologicznych w PCPR oraz zapewnienie stałej obecności psychologa. • Współpraca z poradniami psychologiczno-pedagogicznymi i specjalistami zewnętrznymi w zakresie diagnozy i terapii dzieci. • Organizacja grup wsparcia i zajęć terapeutycznych dla dzieci z problemami emocjonalnymi.	Wczesna diagnoza i skuteczniejsze rozwiązywanie problemów emocjonalnych i wychowawczych. Poprawa samopoczucia i funkcjonowania wychowanków.	PCPR, PPP, psychologowie, NGO	2025-2027
5.4. Integracja i aktywizacja wychowanków pieczy zastępczej	• Organizowanie imprez integracyjnych, wycieczek, konkursów i zajęć sportowo-rekreacyjnych. • Wdrażanie spotkań tematycznych (gry planszowe, gry terenowe, warsztaty	Wzrost poczucia przynależności, budowanie więzi i pewności siebie. Wzmacnianie relacji	PCPR, wolontariusze, NGO, koordynatorzy pieczy	2025-2027

	kreatywne) wspólnie z zespołem wolontariackim. • Promowanie aktywnego spędzania czasu i współpracy rówieśniczej.	między wychowankami.		
5.5. Skracanie czasu pobytu dzieci w pieczy zastępczej i wspieranie powrotów do rodzin biologicznych	• Współpraca z pracownikami socjalnymi, asystentami rodziny, ośrodkami adopcyjnymi, sądami i szkołami w celu przyspieszenia procesów prawnych i reintegracyjnych. • Regularne spotkania z rodzicami biologicznymi w ramach zespołów ds. oceny sytuacji dziecka. • Opracowanie i wdrożenie procedury regulowania sytuacji prawnej dzieci w pieczy.	Zwiększenie liczby dzieci wracających do rodzin biologicznych. Skrócenie czasu przebywania dzieci w systemie pieczy.	PCPR, OPS, OA, sądy, szkoły, rodzice biologiczni	2025-2027
5.6. Współpraca i wsparcie rodzin biologicznych	• Umożliwienie rodzicom biologicznym uczestnictwa w spotkaniach z dziećmi w siedzibie PCPR oraz poza nią. • Zapewnienie konsultacji w Specjalistycznym Punkcie Poradnictwa Rodzinnego.	Odbudowa więzi rodzinnych i emocjonalnych. Przygotowanie rodziców do	PCPR, asystenci rodziny, OPS, rodzice biologiczni	2025-2027

5.7. Wspieranie usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej	• Przekazywanie informacji o prawach, obowiązkach oraz możliwościach uzyskania pomocy.	ponownego przejęcia opieki nad dziećmi.		
	• Wyznaczanie opiekunów usamodzielnienia i opracowywanie indywidualnych programów usamodzielnienia. • Udzielanie wsparcia psychologicznego, prawnego i zawodowego. • Współpraca z doradcami zawodowymi i agencjami pracy w zakresie aktywizacji wychowanków. • Działania na rzecz uruchomienia i prowadzenia mieszkania treningowego dla wychowanków opuszczających pieczę.	Wzrost samodzielności i bezpieczeństwa życiowego wychowanków. Zwiększenie skuteczności procesu usamodzielniania.	PCPR, doradca zawodowy, psycholog, prawnicy, NGO,	2025-2027
5.8. Tworzenie instytucjonalnych form pieczy zastępczej	• Przygotowanie i uruchomienie placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego, dostosowanych do potrzeb powiatu.	Zwiększenie liczby miejsc w pieczy zastępczej. Zapewnienie opieki dzieciom z terenu	Zarząd Powiatu Żyrardowskiego, PCPR, NGO	2025-2027

- Współpraca z organizacjami powiatu w lokalnych pozarządowymi w zakresie organizacji instytucjach. i prowadzenia placówek.

VII PLAN OGRANICZANIA LICZBY DZIECI W INSTYTUCJONALNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ NA LATA 2025-2027

Plan ograniczania liczby dzieci kierowanych i przebywających w instytucjonalnej pieczy zastępczej na lata 2025–2027 zakłada realizację spójnych i długofalowych działań ukierunkowanych na zapewnienie dzieciom możliwie najbardziej rodzinnego środowiska wychowawczego oraz stopniowe ograniczanie liczby wychowanków w placówkach opiekuńczo-wychowawczych.

- 1. Kierowanie dzieci do instytucjonalnej pieczy zastępczej wyłącznie w wyjątkowych sytuacjach**, gdy inne formy wsparcia i opieki nie są możliwe do zastosowania, zwłaszcza w przypadku dzieci powyżej 10 roku życia, dla których takie rozwiązanie jest uzasadnione dobrem dziecka.
- 2. Realizacja kompleksowych programów usamodzielnienia** dla młodzieży osiągającej pełnoletność w pieczy zastępczej, obejmujących doradztwo zawodowe, wsparcie psychologiczne, edukacyjne i mieszkaniowe.
- 3. Kierowanie dzieci z uregulowaną sytuacją prawną do ośrodków adopcyjnych**, w celu umożliwienia im trwałego umieszczenia w rodzinach adopcyjnych i zapewnienia stabilnego środowiska wychowawczego.
- 4. Współpraca z sądami rodzinnymi** w zakresie systematycznej oceny możliwości powrotu dzieci do rodzin biologicznych oraz monitorowania postępów w pracy z rodziną.
- 5. Koordynacja działań z ośrodkami pomocy społecznej i organizatorami pieczy zastępczej** w celu wspierania rodzin biologicznych w procesie reintegracji – poprzez terapię, leczenie uzależnień, mediacje rodzinne, doradztwo wychowawcze i aktywizację zawodową.
- 6. Zapewnienie dzieciom i młodzieży przebywającym w instytucjonalnej pieczy zastępczej optymalnych warunków rozwoju** – emocjonalnych, zdrowotnych, społecznych, bytowych i duchowych, zgodnych z ich indywidualnymi potrzebami i możliwościami.
- 7. Składanie do sądów wniosków o ponowną ocenę sytuacji rodzinnej dzieci**, w tym o rozważenie możliwości ich powrotu do rodziny biologicznej lub umieszczenia w rodzinie adopcyjnej, gdy istnieją ku temu odpowiednie przesłanki.

Plan zakłada, że wszystkie działania będą realizowane w sposób zintegrowany i ukierunkowany na nadrzędny cel, jakim jest umożliwienie dzieciom wychowania

w środowisku jak najbardziej zbliżonym do rodzinnego, sprzyjającym ich rozwojowi i poczuciu bezpieczeństwa.

VIII ADRESACI, REALIZATORZY I PARTNERZY PROGRAMU

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Żyrardowie jest organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej oraz koordynatorem Programu, zgodnie z art. 241 ust. 2 i 76 ust. 1 i 2 Ustawy.

Działania przewidziane w niniejszym Programie zostały zaprojektowane tak, aby wpłynąć pozytywnie na sytuację następujących grup interesariuszy:

- rodzinna piecza zastępcza i dzieci w niej przebywające,
- usamodzielniani wychowankowie pieczy zastępczej oraz opiekunowie procesu usamodzielnienia,
- kandydaci do pełnienia funkcji rodzin zastępczych niezawodowych, zawodowych i prowadzących rodzinne domy dziecka,
- kadra realizująca zadania pieczy zastępczej.

Aby osiągnąć wyznaczone w Programie cele, PCPR w Żyrardowie będzie współpracował z:

- organami administracji samorządowej,
- ośrodkami pomocy społecznej i innymi jednostkami organizacyjnymi systemu pomocy społecznej,
- placówkami opiekuńczo – wychowawczymi,
- Powiatowym Urzędem Pracy,
- placówkami systemu oświaty, w szczególności ze szkołami, przedszkolami i poradniami psychologiczno-pedagogicznymi,
- właściwymi sądami rodzinnymi,
- zespołami kuratorskiej służby sądowej,
- ośrodkami adopcyjnymi,
- policją,
- placówkami służby zdrowia,
- organizacjami pozarządowymi,
- wolontariuszami,
- środkami masowego przekazu.

IX MONITOROWANIE I EWALUACJA REALIZACJI PROGRAMU

Monitorowanie realizacji niniejszego Programu odbywać się będzie corocznie na podstawie sporządzanej sprawozdawczości z osiągniętych wskaźników. Informacje te przedkładane będą Radzie Powiatu i Zarządowi Powiatu w corocznym sprawozdaniu z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Żyrardowie.

Program ma charakter otwarty i będzie podlegał ewaluacji w zależności od pojawiających się potrzeb i możliwości finansowych powiatu w zakresie rozwoju pieczy zastępczej. Ewaluacja będzie miała na celu podsumowanie Programu i sformułowanie rekomendacji dla Programu na lata 2028-2030.

X LIMIT RODZIN ZASTĘPCZYCH ZAWODOWYCH

Zgodnie z art. 180 pkt 1 Ustawy, w trzyletnim Powiatowym Programie Rozwoju Pieczy Zastępczej należy określić coroczny limit zawodowych rodzin zastępczych. Dotyczy to przekształcenia rodziny zastępczej niezawodowej w rodzinę zastępczą zawodową i podpisania umowy.

Zgodnie z przepisami Ustawy, celem ustalenia limitu rodzin zastępczych zawodowych nie jest wskazanie wszystkich rodzin zastępczych zawodowych w danym roku, ale tylko tych rodzin zastępczych zawodowych, które powstaną na skutek zawarcia umowy z rodziną zastępczą niezawodową spełniającą warunki wskazane w art. 54 ust. 1 i 2 Ustawy.

Planowany limit rodzin zawodowych i rodzinnych domów dziecka na lata 2025–2027 uwzględnia potrzeby dzieci pozbawionych opieki rodziców oraz możliwości organizacyjne i finansowe powiatu.

W 2025 roku przewiduje się utworzenie jednej nowej rodziny zawodowej, w 2026 roku dwóch, a w 2027 roku jednej – co pozwoli na elastyczne reagowanie na bieżące potrzeby systemu. Rozwój rodzin zawodowych specjalistycznych (po jednej w latach 2026–2027) umożliwi objęcie opieką dzieci wymagających szczególnego wsparcia, a powstanie jednej rodziny pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego w 2026 roku zwiększy gotowość do przyjmowania dzieci w sytuacjach nagłych.

Stałe tworzenie jednego rodzinnego domu dziecka rocznie pozwoli utrzymać równowagę między pieczą rodzinną a instytucjonalną oraz zapewni stabilne warunki wychowawcze. Przyjęte założenia gwarantują stopniowe wzmocnienie i profesjonalizację systemu pieczy zastępczej w powiecie.

Tabela 14 Limit zawodowych rodzin zastępczych 2025-2027

Typ rodziny	Stan na koniec roku 2025	2025	2026	2027
Rodziny zastępcze zawodowe	nowopowstałe rodziny	1	2	1
Rodziny zastępcze zawodowe specjalistyczne	nowopowstałe rodziny	0	1	1
Rodziny zastępcze zawodowe pełniące funkcję pogotowia rodzinnego	nowopowstałe rodziny	0	1	0
Rodzinne Domy Dziecka	nowopowstałe rodziny	1	1	1

XI ZAKŁADANE EFEKTY REALIZACJI PROGRAMU

Prognozuje się, że wdrożenie przyjętych w niniejszym Programie celów przyczyni się do zaistnienia trwałych zmian społecznych w codziennym funkcjonowaniu mieszkańców, rodzin oraz instytucji odpowiedzialnych za wspieranie rodziny i zapewnienie pieczy zastępczej, a to poprzez:

- Wzrost liczby kandydatów na rodziny zastępcze
Systematyczne działania promocyjne, szkoleniowe i doradcze przyczynią się do zwiększenia zainteresowania pełnieniem funkcji rodziny zastępczej oraz wzrostu liczby osób spełniających ustawowe kryteria. Większa świadomość społeczna roli pieczy rodzinnej wpłynie na rozwój lokalnego systemu opieki.
- Utrzymanie stabilnej liczby funkcjonujących rodzin zastępczych
Przy jednoczesnym stopniowym zwiększaniu liczby rodzin zawodowych, specjalistycznych oraz tworzeniu nowych rodzinnych domów dziecka. Pozwoli to zapewnić dzieciom bardziej indywidualną, bezpieczną i rodzinną formę opieki.
- Podniesienie jakości opieki i kompetencji wychowawczych rodzin zastępczych
Dzięki szkoleniom, doradztwu i supervizjom wzrośnie poziom wiedzy, umiejętności wychowawczych i odporności emocjonalnej opiekunów. Wzmocnione zostanie wsparcie psychologiczne, co pomoże zapobiegać wypaleniu zawodowemu.
- Poprawa funkcjonowania rodzin zastępczych i jakości opieki nad dziećmi
Rozbudowa oferty pomocy specjalistycznej – psychologicznej, pedagogicznej i prawnej – przyczyni się do skuteczniejszego reagowania na trudności wychowawcze, emocjonalne i rodzinne.
- Zwiększenie liczby powrotów dzieci do rodzin biologicznych i adopcji

Intensyfikacja pracy z rodzinami naturalnymi, wsparcie asystentów rodziny, mediacje i działania terapeutyczne pozwolą na odbudowę więzi, przygotowanie rodziców do ponownego przejęcia opieki oraz skrócenie czasu pobytu dzieci w pieczy zastępczej.

- Skuteczniejsze usamodzielnianie wychowanków

Kontynuacja indywidualnych programów usamodzielnienia, wsparcie finansowe, doradcze i mieszkaniowe przyczynią się do wzrostu samodzielności i bezpieczeństwa życiowego wychowanków oraz zwiększenia ich aktywności zawodowej.

- Wzmacnianie kompetencji społecznych, emocjonalnych i edukacyjnych dzieci Realizacja programów terapeutycznych i socjoterapeutycznych poprawi funkcjonowanie wychowanków w środowisku szkolnym i społecznym, zwiększy ich motywację do nauki, rozwinię zainteresowania i poczucie przynależności.

- Rozwój instytucjonalnej pieczy zastępczej typu rodzinnego

Utworzenie nowej placówki o charakterze rodzinnym w latach 2026–2027 zapewni dodatkowe miejsca opieki dla dzieci z terenu powiatu, wymagających szczególnego wsparcia.

- Rozwój pracy asystentów rodziny i profilaktyki środowiskowej

Zwiększenie liczby asystentów w gminach o największych potrzebach pozwoli na objęcie pomocą większej liczby rodzin zagrożonych kryzysem i ograniczy liczbę dzieci kierowanych do pieczy zastępczej.

- Wzmocnienie koordynacji instytucjonalnej i społecznej

Zacieśnienie współpracy pomiędzy PCPR, gminnymi ośrodkami pomocy społecznej, sądami, szkołami, organizacjami pozarządowymi i służbami społecznymi przyczyni się do lepszego przepływu informacji, sprawniejszego reagowania na potrzeby rodzin i dzieci oraz większej przejrzystości działań.

- Zwiększenie efektywności finansowej systemu pieczy

Racjonalne gospodarowanie środkami poprzez rozwój tańszych, rodzinnych form opieki i ograniczenie kosztów pieczy instytucjonalnej, przy jednoczesnym utrzymaniu wysokiej jakości świadczonych usług opiekuńczych.

Te rezultaty powinny być systematycznie monitorowane, aby ocenić skuteczność wdrażania programu oraz jego wpływ na sytuację dzieci i rodzin w pieczy zastępczej

XII ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU

Źródła finansowania niniejszego Programu:

- Budżet Powiatu Żyrardowskiego;
- Budżetu Państwa (MRPiPS, wojewody);
- Środki zewnętrzne pozyskane w ramach konkursów;
- Środki pozyskane z UE.

Finansowanie obejmuje zarówno środki własne, pochodzące z budżetu Powiatu Żyrardowskiego, jak i dotacje z budżetu państwa, przekazywane przez MRPiPS oraz wojewodę. Istotną rolę odgrywają również środki zewnętrzne, pozyskiwane w ramach różnorodnych konkursów, a także fundusze Unii Europejskiej, wspierające realizację projektów o charakterze rozwojowym i innowacyjnym. Dzięki zróżnicowanym źródłom finansowania możliwe jest zapewnienie ciągłości i jakości oferowanych usług oraz rozszerzanie ich zakresu w odpowiedzi na potrzeby mieszkańców

SPIS TABEL

Tabela 1 Rodziny zastępcze	11
Tabela 2 Kandydaci do pełnienia funkcji rodziny zastępczej / rodzinnego domu dziecka w latach 2022 – 2024	12
Tabela 3 Szkolenia dla rodzin zastępczych / rodzinnych domów dziecka w latach 2022 – 2024.....	12
Tabela 4 Przyczyny opuszczenia przez dzieci rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2022 – 2024	13
Tabela 5 Przyływ i odpływ dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2022 i 2023	14
Tabela 6 Wychowankowie placówek opiekuńczo-wychowawczych w Powiecie w 2023-2024	15
Tabela 7 Dane na temat wychowanków usamodzielniających się w latach 2022-2024	17
Tabela 8 Asystenci rodziny	18
Tabela 9 Limit zawodowych rodzin zastępczych w latach 2022-2024	18
Tabela 10 Środowiska zagrożone umieszczeniem w pieczy zastępczej	19
Tabela 11 Pomoc Ośrodka Pomocy Społecznej	20
Tabela 12 Rodzaje pomocy udzielanej przez OPS	20
Tabela 13 Powody przyznawania pomocy społecznej	21
Tabela 14 Limit zawodowych rodzin zastępczych 2025-2027	50